

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, професора Герасименко Лариси Володимирівни на дисертаційне дослідження Кур'ян Вікторії Валеріївни на тему «Публічне адміністрування місцевих податків (на прикладі України та штату Невада, США)», подане до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

СТУПІНЬ АКТУАЛЬНОСТІ ОБРАНОЇ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність дисертаційної роботи на тему «Публічне адміністрування місцевих податків (на прикладі України та штату Невада, США)» не викликає сумнівів та заперечень з огляду на те, що по-перше категорія «публічне адміністрування» відіграє важливу роль у галузі адміністративного права, як теоретичного підґрунтя під час проведення реформи децентралізації влади, а головною функцією інституту місцевих податків, як базового інституту податкового права, що є підгалуззю фінансового права є забезпечення цілісного правового регулювання під час формування дохідної частини місцевого бюджету; по-друге нагальність окреслених в дисертаційному дослідженні шляхів розвитку публічного адміністрування місцевих податків, та запропонованих автором, внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування» щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та адміністрування окремих місцевих податків у період воєнного, надзвичайного стану наразі, лише зростає.

Як показує досвід сьогодення, з настанням будь-яких кризових явищ в країні, законодавство що регулює суспільні відносини у сфері публічного адміністрування як загальнодержавних податків так і, місцевих не може залишатися сталим.

Так, наразі, більшість норм, що приймаються законодавцем і застосовуються для регулювання суспільних відносин у сфері публічного адміністрування податків віднесені до перехідних положень Податкового кодексу України, і фактично вони виступають як спеціальні норми по відношенню до норм інших розділів Податкового кодексу України, хоча і носять тимчасовий характер.

Тож, в кризових ситуаціях, постає необхідність у швидкому реагуванні на виклики саме на місцевому рівні публічного адміністрування місцевих податків, про що, власне, автор дисертаційного дослідження піклувалася при здійсненні розкриття змісту поняття «публічне адміністрування місцевих податків», де вона обґрунтовувала, що ця правова категорія є динамічним правовим явищем, яке потребує гнучкого місцевого (казуїстичного) правового регулювання та державного (абстрактного) управління.

З огляду на проведені дослідження дисертант запропонувала розширити повноваження органів місцевого самоврядування у сфері публічного адміністрування місцевих податків шляхом внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування».

При чому, автор обґрунтовувала, що внесення запропонованих змін не потребує кардинальних змін у структурі органів уповноважених на публічне адміністрування місцевих податків, тож не несе додаткових адміністративних витрат держави, але в результаті забезпечить можливість збільшувати дохідну частину місцевих бюджетів за рахунок надходжень до місцевих бюджетів від місцевих, а не загальнодержавних податків, при цьому дотримуючись загальнонаукових принципів оподаткування, тобто спираючись на науково обґрунтоване підґрунтя.

Дисертантка в своєму дослідженні піднімає досить нагальні теоретичні питання, щодо визначення понять, аналізу місцевих податків через призму загальнонаукових принципів оподаткування, системного підходу до виокремлення механізмів публічного адміністрування місцевих податків, що власне, мають велике значення для ефективного практичного розвитку, як системи місцевих податків, їх публічного адміністрування так і, місцевих громад в період відбудови нашої держави.

Тож, дисертаційне дослідження В.В. Кур'ян є актуальною та своєчасною науково-дослідною роботою, наукові висновки та результати якої, доведені до рівня конкретних пропозицій та рекомендацій щодо застосування їх у практичній діяльності суб'єктами публічного адміністрування місцевих податків.

ОЦІНКА НАУКОВОГО РІВНЯ ДИСЕРТАЦІЇ І НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Вивчення дисертації та наукових публікацій здобувача дає підстави стверджувати про високий науковий рівень роботи з огляду на наступне:

- здобутки дисертантки зроблені на основі історичного аналізу походження та існування податків, як форми отримання публічного доходу державою, системного підходу до розуміння механізму публічного адміністрування місцевих податків, порівняльного аналізу характеристики механізмів публічного адміністрування місцевих податків в Україні та штаті Невада, США та застосуванні логічного методу при формулюванні висновків, що підтверджує важливість дотримання принципів публічного адміністрування місцевих податків, загалом, та важливість досконалого теоретичного підґрунтя для практичного застосування механізмів законотворчості та процесуальних і процедурних механізмів публічного адміністрування місцевих податків;

- сформульовані та науково обґрунтовані отримані наукові результати відображаються в наукових публікаціях, тезах та темах круглих столів. Зокрема, публікації: «Історичні аспекти правового регулювання місцевих податків в Україні через призму єдиних принципів побудови податкової системи», «Правові основи становлення податку на майно у податковій системі штату Невада, США» висвітлюють положення першого розділу дисертаційної роботи; «Генезис поняття «Публічне адміністрування місцевих податків» та приведення теоретичного і законодавчо визначеного поняття до реалій сьогодення в Україні», «Вдосконалення поняття «податок» задля підвищення податкової культури громадян», «Земельний податок через призму єдиних принципів побудови податкової системи», «Місія, філософія та цілі, як основа механізмів публічного адміністрування місцевих податків (на прикладі України та штату Невада, США)», «Податкова культура та податкова дисципліна, як запорука дієвих механізмів публічного адміністрування місцевих податків», «Порівняльний аналіз характеристики механізмів публічного адміністрування місцевих податків в Україні та штаті Невада, США» відображають здобутки автора, що розкриті в другому розділі дослідження; «Вдосконалення норм податкового законодавства України щодо публічного адміністрування земельного податку відповідно до

фундаментальних принципів оподаткування», «Вплив відмінностей у податковій політиці України та США на податкову культуру громадян цих країн», «Перспективи розвитку публічного адміністрування місцевих податків за централізованим та децентралізованим напрямом в умовах реформи децентралізації» свідчать про висвітлення основних положень третього розділу дисертаційного дослідження.

Публікації зазначених статей також відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44 щодо висвітлення наукових результатів дисертації: по кількості (не менше трьох публікацій), по категорії наукових видань, в яких публікуються статті та стосовно опублікування не більше ніж однієї статті в одному випуску (номері) наукового видання.

З огляду на кількість використаних автором джерел при дослідженні (189 найменувань), та вагомість здобутків вітчизняних і зарубіжних вчених та науковців адміністративістів, фінансистів, економістів, що лягли в основу дисертаційної роботи можна стверджувати що автор здійснив ґрунтовне дослідження публічного адміністрування місцевих податків не лише як явища (суспільних відносин), що динамічно змінюється та розвивається, а й як правової категорії, через етимологію термінів, що входять до цього поняття, через ознаки, що є притаманними цьому юридичному явищу, на межі ієрархічної консолідації норм публічного права з нормами його самостійних галузей: адміністративного і фінансового права та податкового права, як підгалузі фінансового.

Обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій автора дисертаційної роботи базується також на емпіричних даних, серед яких і анкетування та опитування різних категорій суб'єктів публічного адміністрування місцевих податків у загальній кількості 820 осіб.

Тож, дисертаційна робота на тему: «Публічне адміністрування місцевих податків (на прикладі України та штату Невада, США)» має високий науково-методичний рівень та практичну значущість.

**НОВИЗНА ПРЕДСТАВЛЕНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА/АБО
ЕСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕНИХ ЗДОБУВАЧЕМ
ДОСЛІДЖЕНЬ, ПОВНОТА ВИКЛАДУ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ**

Наукова новизна дисертаційного дослідження в теоретичному аспекті є беззаперечною, що можливо споглядати з аналізу авторських визначень понять: «публічне адміністрування місцевих податків», «місцевий податок», «механізми законотворчості публічного адміністрування місцевих податків», «процесуальні механізми публічного адміністрування місцевих податків», «процедурні механізми публічного адміністрування місцевих податків».

Рекомендації та пропозиції зроблені автором в результаті здійсненого дослідження також свідчать про новизну в практичному аспекті.

Так, автор пропонує змістити акценти у сфері публічного адміністрування місцевих податків в бік виховання податкової культури та дисципліни та при виникненні критичного фінансового стану в територіальних одиницях схиляється до методів нагляду і контролю не лише органів уповноважених на публічне адміністрування місцевих податків а й територіальних органів Бюро економічної безпеки України, що також свідчить про цілісність, завершеність та значущість новизни отриманих результатів.

**НАУКОВА ОБГРУНТОВАНІСТЬ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ,
НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ,
СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ**

Ступінь обгрунтованості отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих В.В. Кур'ян в дисертації можливо визначити з огляду на досягнення поставленої мети, яка полягає у розробленні теоретичних засад, правових положень та практичних рекомендацій спрямованих на вдосконалення публічного адміністрування місцевих податків в Україні, завдяки послідовному та логічно структурованому виконанні поставлених завдань.

Автором для досягнення поставленої мети було поставлено вісім завдань та в результаті їх виконання зроблено вісім загальних висновків до дисертації,

базуючись на яких автор запропонував конкретні пропозиції та рекомендації, що викладені в дисертаційному дослідженні та додатках до нього.

Про наукову обґрунтованість також свідчать, ретельно та доцільно підібрані автором в кожному підрозділі дисертації, наукові методи дослідження, серед яких, як загальнонаукові, конкретно-наукові так і, філософські методи дослідження, що відповідно, автором відображено у вступі та відслідковується у змісті дисертації.

Шляхом апробації отриманих власних результатів дисертантка забезпечила перевірку своїх наукових гіпотез, висновків та припущень, що підтверджується відповідними документами, що є додатками до дисертації.

Тож, все вище зазначене свідчить про достатньо високий рівень наукової обґрунтованості отриманих результатів наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих В.В. Кур'ян в дисертації.

РІВЕНЬ ВИКОНАННЯ ПОСТАВЛЕНОГО НАУКОВОГО ЗАВДАННЯ, ОВОЛОДІННЯ ЗДОБУВАЧЕМ МЕТОДОЛОГІЄЮ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Визначивши мету, дисертантка чітко сформулювала завдання, які вона поставила перед собою, які в своїй сукупності дали можливість досягти поставленої мети, а саме такими завданнями є:

- визначення стану наукового розроблення правових засад публічного адміністрування місцевих податків;
- дослідження етапів розвитку законодавства та наукової думки про публічне адміністрування місцевих податків в Україні;
- здійснення історико-правового аналізу розвитку публічного адміністрування місцевих податків у штаті Невада, США;
- розкриття змісту поняття «публічне адміністрування місцевих податків»;
- здійснити характеристику принципів публічного адміністрування місцевих податків в Україні та штаті Невада, США;
- установити механізми публічного адміністрування місцевих податків в Україні та штаті Невада, США;
- з'ясувати перспективи подальшого розвитку публічного адміністрування місцевих податків в Україні;

- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення податкового законодавства у сфері публічного адміністрування місцевих податків в Україні.

Відповідно до загальних висновків дисертаційного дослідження можливо стверджувати про повне виконання дисертанткою поставленого наукового завдання.

Ефективне використання наукових методів дослідження, серед яких історичний, діалектичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, формально-юридичний, метод аналізу та синтезу, індукції та дедукції, логічні закони і правила, а також герменевтичні методи та методи прогнозування, дозволило авторці зробити ґрунтовні висновки, пропозиції та рекомендації, що підтверджує високий рівень оволодіння дисертанткою методологією наукової діяльності.

ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сформульовані та обґрунтовані висновки пропозиції та рекомендації впроваджено та використовуються: у *практичній діяльності* – для застосування у роботі Головного управління ДПС у Київській області під час розроблення проєкту ЗУ «Про внесення змін до ПКУ та деяких законодавчих актів України щодо публічного адміністрування місцевих податків» (акт Головного управління ДПС у Київській області від 24.01.2022 року); у *освітньому процесі* – для підготовки та проведення лекційних, семінарів і практичних занять зі здобувачами вищої освіти з навчальних дисциплін «Оцінка й аналіз правового регулювання економіки», «Фінансове право», «Детінізація економіки», а також у процесі підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів, які можуть бути рекомендовані до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти (акт Національної академії внутрішніх справ від 02.02.2022); у *науково-дослідній діяльності* – під час проведення загальнотеоретичних та галузевих досліджень із питань удосконалення публічного адміністрування місцевих податків (акт Національної академії внутрішніх справ від 17.02.2022) та можуть надалі використовуватись як в законотворчій діяльності так і в подальшій науково-дослідній діяльності, а також в освітньому процесі вищих навчальних закладів, відповідного профільного спрямування.

ОЦІНКА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ, ЇЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ В ЦІЛОМУ

Дисертація В.В. Кур'ян є структурованою, логічно послідовною, складається з анотації, списку опублікованих праць за темою дисертації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (189 найменувань на 25 сторінках) та шести додатків. Повний обсяг дисертації становить 245 сторінок, з них обсяг загального тексту – 220 сторінок.

Окрім того, обсяг та зміст, як дисертації в цілому так і, кожного розділу окремо, є пропорційними темі дисертаційного дослідження та назвам розділів і підрозділів.

Анотація містить стислий виклад основних тез дисертаційного дослідження. Анотація викладена двома мовами - українською та англійською.

Вступ у дисертації цілком виконує свою функцію, тобто дає загальне уявлення, характеристику роботи та дає можливість зрозуміти суть та провідну ідею дисертаційного дослідження та має логічний зв'язок зі всією дисертацією.

Так, у вступі дисертанткою обґрунтовано вибір теми дослідження з посиланнями на результати емпіричних досліджень, визначено авторів чиї праці стали теоретичною основою дисертаційного дослідження, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, чітко сформульовано та окреслено мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет, а також обрані та використані в роботі наукові методи дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів викладена в чіткій послідовності, що дає конкретне уявлення про зміст роботи та досягнуті дисертанткою результати.

У першому розділі автором визначено стан наукового розроблення та методологію проведення дослідження питань із публічного адміністрування місцевих податків в Україні та встановлено, що єдиної наукової думки стосовно категорії «публічне адміністрування місцевих податків» у вітчизняній доктрині не сформовано.

За результатами дослідження генезису законодавства, що регулює публічне адміністрування місцевих податків у податковій системі України, автором

окреслено причини недосконалості законодавства, що регламентує публічне адміністрування місцевих податків.

Розкрито еволюцію становлення публічного адміністрування місцевих податків в штаті Невада, США та у підсумку історико-правового аналізу розвитку публічного адміністрування місцевих податків у штаті Невада, США, автором здійснено розмежування його основних етапів.

У другому розділі дисертантом з'ясовано, що формування категорії «публічне адміністрування місцевих податків» здійснювалося від імпліцитної до експліцитної форми та є результатом, що базується на таких категоріях як «оподаткування», «податкове адміністрування», «податковий менеджмент». В результаті визначено сукупність головних ознак категорії «публічне адміністрування місцевих податків» на прикладі України та штату Невада, США.

Визначено та охарактеризовано принципи публічного права на прикладі України та штату Невада, США, що застосовуються у сфері публічного адміністрування місцевих податків та які корелюються з загальнонауковими принципами оподаткування.

З'ясовано, що базуючись на тих же загальнонаукових принципах оподаткування, що і вітчизняні вчені, американські дослідники мають дещо інше уявлення та інші критерії оцінки щодо принципів справедливості та рівності хоча, в реаліях України, принципи оподаткування набули більшого вираження в експліцитній формі, ніж у штаті Невада.

Також, автором дисертаційного дослідження здійснено порівняльний аналіз характеристики механізмів публічного адміністрування місцевих податків в Україні та штаті Невада, США, встановлено відмінність в механізмах публічного адміністрування місцевих податків в Україні та штаті Невада, США, зокрема, щодо кореспонденції між надходженнями та видатками бюджету, а також тісних правових внутрішніх зв'язків між суб'єктами системи публічного адміністрування місцевих податків, зокрема, між органами уповноваженими на адміністрування місцевих податків та органами місцевого самоврядування, а також встановлено, що питання механізму адміністрування податків в Україні залишається й надалі дискусійним, а питання щодо механізмів публічного адміністрування місцевих податків системно не досліджувалося взагалі.

Виокремлено систему публічного адміністрування місцевих податків та елементи механізму публічного адміністрування місцевих податків.

В третьому розділі дисертантка окреслила перспективи розвитку публічного адміністрування місцевих податків в Україні, за такими напрямками як централізований та децентралізований. Виокремила позитивний досвід штату Невада, США щодо публічного адміністрування місцевих податків, що може бути використано в Україні та запропонувала шляхи вдосконалення податкового законодавства щодо публічного адміністрування місцевих податків в Україні.

Отже, з огляду на вище зазначене маємо підстави стверджувати, що дисертація в цілому є завершеною науковою працею, структура та оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам до кваліфікаційної роботи представленої для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ПРАКТИЦІ

Отримані В.В. Кур'ян результати дисертаційного дослідження на тему «Публічне адміністрування місцевих податків (на прикладі України та штату Невада, США)» є важливим внеском в галузь публічного права та рекомендуються для використання в науковій та практичній діяльності, що охоплює сферу публічного адміністрування, систему місцевих податків та сферу публічного адміністрування місцевих податків.

ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ, ЗАПИТАННЯ ДО ЗДОБУВАЧА

Дисертація В.В. Кур'ян на тему «Публічне адміністрування місцевих податків (на прикладі України та штату Невада, США)» є прикладом наукового дослідження достатньо високого теоретичного та практичного значення та власне зауваження щодо оформлення та змісту відсутні але хочу звернути увагу на деякі уточнення, що можуть бути предметом дискусії під час захисту дисертаційного дослідження.

1. Дисертантка здійснила розподіл механізмів публічного адміністрування місцевих податків на: механізми законотворчості, процесуальні та процедурні

механізми, але, як рецензент вважаю, що доцільно було б також деталізувати критерії, за якими автор їх виокремлює та виводить зазначенні поняття.

2. При встановленні відмінностей у механізмах публічного адміністрування місцевих податків в Україні та у штаті Невада, США, а також обґрунтуванні необхідності формування податкової дисципліни та податкової культури у діяльності суб'єктів публічного адміністрування місцевих податків вважаю, доцільним було б у третьому розділі дисертаційного дослідження здійснити прогнозування щодо застосування в Україні «фіскального менеджменту», що опирається на теорію фіскального федералізму та ґрунтується на тому, що публічні послуги мають надаватися відповідно до інтересів мешканців відповідного регіону, а члени кожного такого регіону повинні сплачувати за надані послуги у формі місцевих податків.

3. Щодо авторської характеристики принципів публічного адміністрування місцевих податків в Україні, виокремленні елементів системи публічного адміністрування місцевих податків та елементів механізму публічного адміністрування місцевих податків, слід відмітити, що автором досліджено достатньо наукових вітчизняних та зарубіжних джерел та дані категорії дійсно дістали подальший розвиток в роботі автора але хотілося б почути відповідь, чому автор надає такого особливого значення принципам публічного адміністрування місцевих податків?

Викладені в рецензії уточнення носять дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленого до захисту дисертаційного дослідження, а мають на меті продовження наукової дискусії та можливо мотивування автора до подальших наукових пошуків.

ВІДСУТНІСТЬ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дисертація В.В. Кур'ян є актуальною, ґрунтовною, оригінальною, самостійно виконаною науковою працею. При вивченні дисертаційного дослідження та наукових публікацій В.В. Кур'ян фактів порушення академічної доброчесності не виявлено.

ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Дисертація В.В. Кур'ян на тему «Публічне адміністрування місцевих податків (на прикладі України та штату Невада, США)», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії є комплексною, ґрунтовною, завершеною, самостійно виконаною кваліфікованою науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення, що відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор Кур'ян Вікторія Валеріївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Рецензент –
завідувач кафедри економічної безпеки та
фінансових розслідувань
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор**

Лариса ГЕРАСИМЕНКО

Лариса Герасименко
Звернуто: М.І. Іваненко

